

Temmuz 2019, Ürün No:15

Dünya Patates Verileri (bin ton)

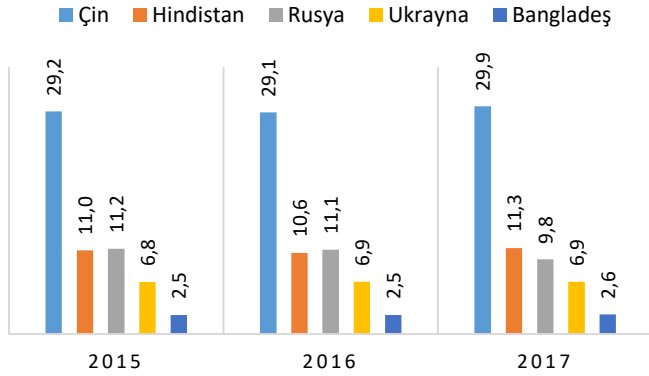
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim (%) ¹
Alan (bin ha)	18.879	18.914	19.077	19.303	-	1,2
Verim (ton/ha)	20,14	19,91	19,62	20,11	-	2,5
Üretim	380.265	376.577	374.252	388.191	-	3,7
İthalat	10.597	10.170	10.799	11.123	10.224	-8,1
İhracat	10.688	9.483	10.951	11.212	9.049	-19,3
İhracat fiyatı (\$/ton)	304	279	287	298	385	29,2

Kaynak: FAO, UNCOMTRADE 070190 GTİP kodlu ürün alınmıştır. (19.07.2019), ¹/son iki yılın değişimini göstermektedir.

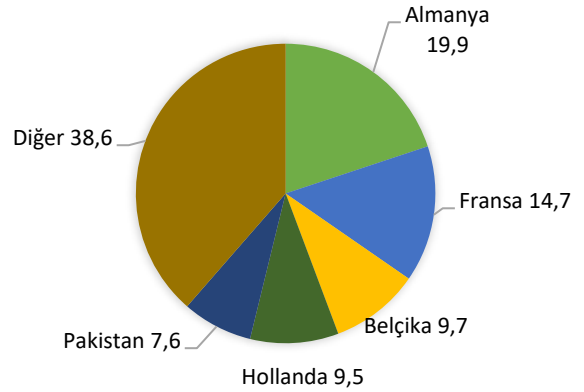
Patates, bitkisel kaynaklı beslenmede tahıllardan sonra en fazla tüketilen besin maddesidir. FAO 2017 yılı verilerine göre dünyada 19,3 milyon hektar alanda 388,2 milyon ton patates üretilmektedir. Dünya patates ekim alanlarının %29,9'u Çin'de, %11,3'i Hindistan'da, %9,8'i de Rusya'da bulunmakta olup, bu üç ülke dünya patates üretiminin %51'ini oluşturmaktadır. Dünya patates üretiminde Orta Avrupa ülkelerinin ağırlığı hızla düşerken, Çin ve

Hindistan'ın payları günden güne artmaktadır. Özellikle Çin ve Hindistan nüfus yoğunluğu fazla olan ülkeler oldukları için, diğer ürünlere göre birim alandan fazla ürün alınması yönüyle patates, gıda güvencesinin sağlanması bakımından önemli bir ürün haline gelmiştir. FAO 2017 yılı verilerine göre, Çin'de 99,1 milyon ton, Hindistan'da ise 48,6 milyon tonluk patates üretimi gerçekleşmiştir.

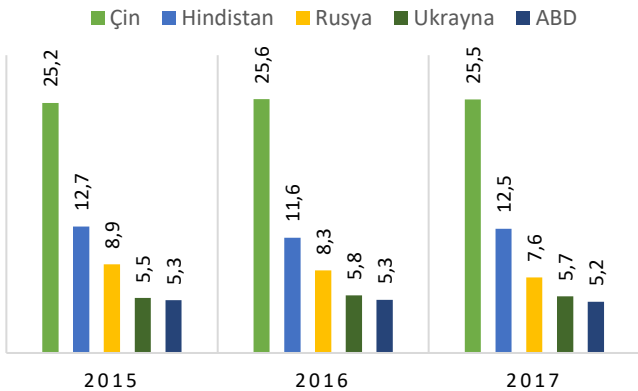
Patates ekim alanında önemli ülkeler (%)

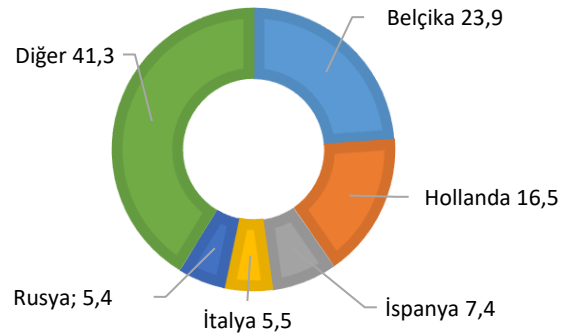
Ülkelere göre dünya patates ihracatı (2018, %)

Patates üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya patates ithalatı (2018, %)

Dünyada ortalama patates verimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %2,5 artış göstererek, 20,11 ton/ha olmuştur.

Dünyada patates ticareti en çok Avrupa Birliği ülkeleri arasında yapılmaktadır. 1,8 milyon tonluk patates ihracatı ile Almanya ilk sırada yer almaktadır. Fransa, 1,3 milyon

tonla ikinci sırayı alırken, Belçika 873 bin tonluk ihracat ile üçüncü sıradadır.

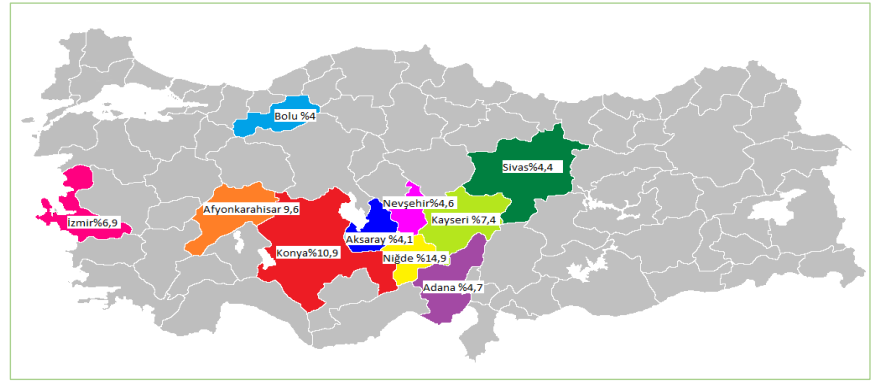
Belçika 2,4 milyon ton ithalat ile dünya patates ithalatında ilk sırada yer alırken, Hollanda 1,7 milyon ton ile ikinci sırada, İspanya 761 bin tonluk ithalatı ile üçüncü sıradadır.

Türkiye Patates Verileri (bin ton)

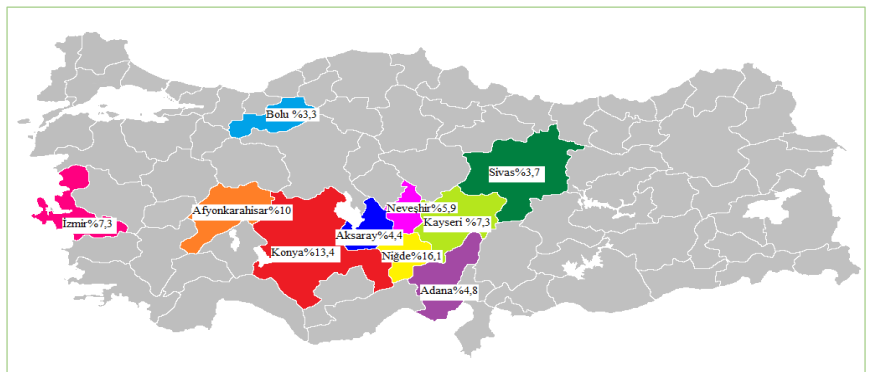
	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	Değişim (%) ¹
Alan (bin ha)	125	130	154	145	143	-1,3
Verim (kg/da)	3.212	3.093	3.279	3.359	3.347	-0,4
Üretim	3.955	4.175	4.763	4.750	4.801	1,1
Tüketim	3.414	3.760	4.118	3824	4.063	6,3
İthalat	88	129	86	75	9,43	-87,5
İhracat	133	21	125	429	316	-26,3

Kaynak: TÜİK(Erişim 19.07.2019) ¹/ son iki yılın değişimini göstermektedir

Patates ekim alanları; Türkiye’de 2018 yılında patates tarımı için uygun coğrafi koşullara sahip olup, 1,4 milyon dekar alanda patates üretimi yapılmaktadır. Patates ekim alanı en geniş ilimiz, 202 bin dekar (%14,9) ile Niğde’dir. Niğde’yi 148 bin dekarla (10,9) Konya, 129 bin dekarla (9,6) Afyonkarahisar ve sırasıyla Kayseri, İzmir ve Adana izlemektedir. 2018 yılında patates ekim alanlarında önceki yıla göre %4,86’lık azalma olmuştur.

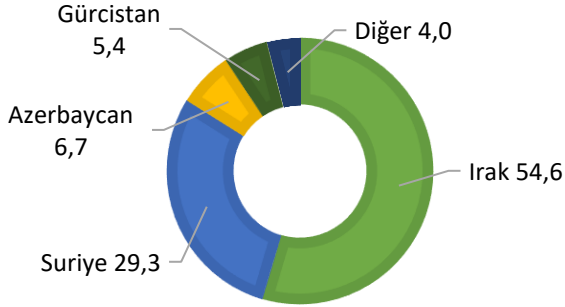

Patates üretimi; Türkiye’de 2018 yılında patates üretimi 4,6 milyon ton patates üretimi gerçekleşmiştir. 732 bin ton patates üretimi ile Niğde, ekim alanında olduğu gibi üretimde de ilk sırada yer almaktadır. Niğde’yi sırasıyla 611 bin tonluk üretimle Konya, 455 bin tonluk üretimle Afyon 386 bin tonluk üretimle Kayseri 330 bin tonluk üretimle İzmir ve 270 bin tonla Nevşehir izlemektedir.

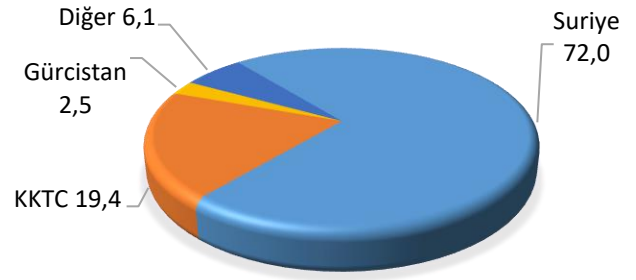

Patates üretiminde mevcut desteklemeler: Türkiye’de patates üretimine 2018 yılı itibariyle: Mazot-Gübre Desteği 23 TL/da ve Sertifikalı Tohumluk Kullanım Desteği 80 TL/da verilmektedir. Ayrıca, sertifikalı tohumluk patates üreten üreticilere 0,10 TL/kg Yurtiçi Sertifikalı Tohum Üretim Desteği ödemesi yapılmaktadır. Tarım arazisinde patates siğil hastalığı görülen ya da arazisi güvenlik kuşağında olan üreticilere üç yılda bir 110 TL/da destekleme ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca patates siğili görülen alanlarda hastalığı taşıma riski bulunan yumrulu bitkiler dışında alternatif ürün yetiştiren üreticilere, tarımı yapılacak ürüne uygulanacak desteklemeye ek olarak %50 ilave destekleme ödemesi yapılmaktadır.

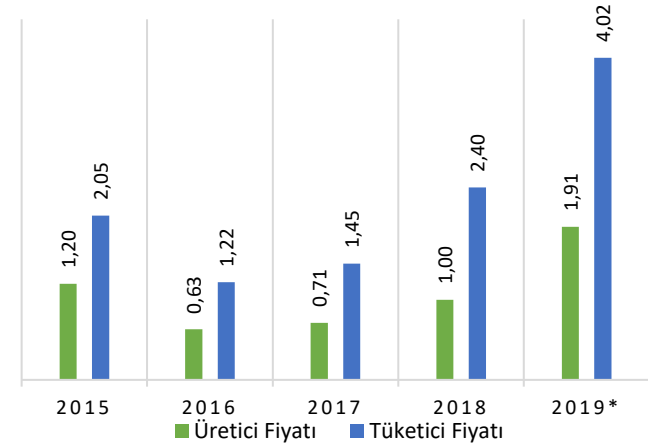
Türkiye'nin patates ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Türkiye'nin patates ithalatı yaptığı ülkeler (2018, %)

TL/Kg

Kaynak: TÜİK(Erişim 19.07.2019) */2019 yılı 6 aylık ortalama alınmıştır.

2019 yılı Haziran ayında 1,85 TL/kg olan üretici fiyatı bir önceki aya göre %13,5 azalma gösterirken, önceki yılın aynı ayına göre %72,9 artmıştır.

2019 yılı Haziran ayında 2,94 TL/kg olan tüketici fiyatı bir önceki aya göre %48,6 azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre de %18,8 azalmıştır.

2019 yılı üretici fiyatı ortalaması 1,91 TL/kg iken tüketici fiyatı ortalaması 4,02 TL/kg 'dır.

Türkiye'de yetiştirilen en önemli ürünler arasında yer alan patates, üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve sağlıklı ürün elde edilebilmesi için desteklenen ürünler arasında yerini almaktadır. Başta Mazot-Gübre Desteklemesi olmak üzere Yurtiçi Sertifikalı Tohumluk Kullanım Desteği ödemesi yapılmaktadır. Sertifikalı tohumluk kullanımı, birim alandan daha fazla ve sağlıklı ürün alınması bakımından özellikle patates için oldukça önemlidir. Sertifikalı tohumluk kullanımı ile hastalık ve zararlıların olumsuz etkilerine karşı daha sağlıklı ve dayanıklı ürünler yetiştirilebilirken, üretimin sürdürülebilir olması noktasında da sertifikalı tohumluk kullanımı desteği önem verilen ve üretici tarafından da önemsenen bir destektir. 2017 yılında dekara 80 TL olarak verilen sertifikalı tohumluk kullanım desteği, 2018 yılı için de geçerli olup, destekleme miktarında bir değişiklik olmamıştır. 2017 yılında 17 TL olan mazot desteği 2018 yılında 19 TL olarak patates üreticisine ödenmiştir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Mazot	Gübre	Toplam
2014	0,0008	0,0249	0,0014	0,0019	0,0290
2015	0,0008	0,0259	0,0016	0,0021	0,0304
2016	0,0000	0,0244	0,0034		0,0278
2017	0,0002	0,0238	0,0051	0,0012	0,0303
2018	0,0002	0,0239	0,0057	0,0012	0,0310

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

	2015	2016	2017	2018	2019
Patates Fiyatı (TL/kg)	1,20	0,65	0,74	1,00	1,91
Patates Fiyatı + Destek (TL/kg)	1,23	0,68	2,10	1,03	1,94
Gübre Fiyatı (TL/kg) (a. sülfat)	0,68	0,64	0,71	1,01	1,22
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,34
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	3,34	3,20	3,20	4,52	4,52*
1 kg Patates ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Patates/Gübre	1,76	1,02	1,04	0,99	1,57
Patates + destek/Gübre	1,81	1,06	2,96	1,02	1,59
Patates/Mazot	0,31	0,17	0,16	0,17	0,30
Patates + destek/Mazot	0,32	0,18	0,45	0,18	0,31
Patates/Tohum	0,36	0,20	0,23	0,22	0,42
Patates + destek/Tohum	0,37	0,21	0,66	0,23	0,43

Kaynak: TÜİK – ÜFE, BÜGEM * 2019 Tohumluk Fiyatı olarak 2018 alınmıştır.

Patates Girdi Pariteleri

Türkiye’de patates, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başındadır. 2019 yılı fiyatı ile 1 kg patates karşılığında 1,57 kg gübre, 0,30 lt mazot ve 0,42 kg tohumluk alınmaktadır. Önceki yıla göre, ortalama patates üretici fiyatı %91 artış göstermiş, gübre fiyatlarındaki değişim 1 kg patates ile alınabilecek gübre miktarında da azalmaya neden olmuştur. Desteklerle birlikte 2019 yılında 1 kg patates ile 0,43 kg tohumluk, 0,31 lt mazot ve 1,59 kg gübre alınmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Patates, birim alandan fazla verim alınması, besin değerinin yüksek oluşu, sindiriminin kolaylığı, kullanım alanının geniş olması, her çeşit iklimde yetişmesi bakımından hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir (1).

2017 yılında dünya patates üretiminin %1,23’ü Türkiye’de gerçekleşmektedir. Türkiye’nin patates ihracatı içinde Irak % 54,6’lık payla ilk sırada yer alırken, Suriye ve Azerbaycan diğer öne çıkan ülkelerdir. Türkiye’nin tohumluk hariç patates ithalatında en önemli üç ülke Suriye, KKTC ve Gürcistan’dır.

Patates tarımını en çok etkileyen unsur şüphesiz hastalık ve zararlılardır. Türkiye’de de patates tarımını oldukça etkileyen patates siğil hastalığı ilk olarak 2001 yılında Ordu ilinde tespit edilmiş olup zamanla, patates tarımının merkezi halinde olan Orta Anadolu Bölgesi’ndeki birçok ilde saptanmıştır (2). Hastalığın görüldüğü alanlarda elde edilen ürünün piyasa değeri kalmadığı gibi, bulaşık alanların uzun yıllarca hem patates tarımı hem de yumrulu bitkiler yetiştiriciliğinde ekonomik olarak kullanılması mümkün

değildir. Tohumluğun kaliteli olması bu bakımdan önemli olmaktadır.

Türkiye’de de patates tarımı hemen hemen her ilde yapılmakta olup, gerek üretici gerekse tüketici noktasında önemli bir ürün olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de patates, üretici ve tüketici fiyatı en fazla dalgalanma gösteren ürünlerin başında gelmektedir. Belirli dönemlerde pazara arz edilen ürün miktarı artmakta, fiyatlarda o dönem için düşmelere yol açmakta; sonraki dönemde ise arzın azaldığı dönemlerde de var olan talebi karşılayamayan arz sonucunda da fiyatlar yükselmektedir. Bu duruma bağlı olarak da patates üretiminde ve neticede de patates fiyatlarında dalgalanmalar meydana gelmektedir. Üreticinin üretim kararını diğer faktörlerin yanında en çok bir önceki dönem elde edilen hasılat etkilemektedir. Yani patateste üretim bir önceki dönem fiyatına göre şekillenmektedir.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/ Yılmaz, H., Demircan V., Erel G. (2006) Bazı Önemli Patates Üreticisi İllerde Patates Üretim Maliyeti ve Gelirinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 1(1):22
- 2/Çakır, E. (2008) Türkiye’de Patates Siğili Etmeni *Synchytrium endobioticum* ‘un İrklarının Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta TC Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra YEGÜL, zehra.yegul@tarimorman.gov.tr 0312 287 58 33-07/124